

TÜRKLERİN İLK ANA YURDU

- ✚ Türklerin ilk anayurdu bugünkü **Orta Asya** bölgesinde yer alan **Türkistan**'dir.
- ✚ Bu bölge, coğrafi yapısı ve iklim şartlarının da elverişli olması nedeniyle Türkler tarafından Ana Yurt olarak tercih edilmiştir.
- ✚ Göçebe Kültürü'nün yaygın olması nedeniyle, ekonomi daha ziyade hayvancılığa dayalıdır. Uzun bir süre belli bir yerde kalamadıklarından dolayı kalıcı mimari eserler ortaya koyamamışlardır. Ve bu nedendir ki şehircilik anlayışı gelişmemiştir. Sürekli göçebe olmanın verdiği hayatın zorunluluğu olarak savaş kültürü gelişmiştir.

TÜRKLERİN ORTA ASYADAN GÖÇ ETMELERİNİN NEDENLERİ

- ✓ Topraklarının tarıma elverişsiz olması,
- ✓ Hayvanlar için otlakların yetersiz olması,
- ✓ Hayvan hastalıklarının artması,
- ✓ İklim koşullarının değişmesi nedeniyle kuraklıklar yaşanması,
- ✓ Boylar arasında mücadeleler,
- ✓ En büyük düşmanları olan Çin'in Baskısı,

HUN DEVLETİ (Asya Hunları)

- ✚ Merkez **Ötügen** olmak üzere **Orta Asya**'da kuruldu.
- ✚ Tarihte bilinen **İlk Türk Devleti** 'dir. Devletin kurucusu ve ilk hükümdarı **Teoman**'dir.
- ✚ Çinlilere karşı seferler yaptılar, Çinliler de bu seferleri durdurmak için Çin Seddi'ni yapmak zorunda kalmışlardır.
- ✚ En güçlü dönemlerini Teoman'ın oğlu **Metehan** döneminde yaşadılar.
- ✚ Metehan ilk kez Orta Asya'daki Türk boylarını tek bir bayrak altında toplamıştır.
- ✚ Meta Han döneminde; diğer Türk devletlerine de örnek olacak "**Onluk Sistem**"e dayalı düzenli bir ordu sistemi kuruldu. Bu sistemde ordular onar, yüzer, biner şekilde bölümlere ayrıldı. Onluk sistem bugünkü Türk ordusunun temelini oluşturmuştur.
- ✚ Bu dönemde Çinliler ile İpek Yolu'na hakim olmak için sürekli savaşlar yaptılar. Bu savaşlarda Çinlileri yenmelerine rağmen Türk Benliğini, kültürünü korumak için kalabalık olan Çin Ülkesi'ne yerleşmediler. Bunun yerine Çin Ülkesi'ni vergiye bağladılar.
- ✚ Mete Han'ın ölümünden sonra oğulları ülkeyi iyi yönetemediler. Çin entrikaları ve bu devletle yapılan savaşlar ülkeyi zayıflattı. Zaman içinde İpek Yolu'nun Çin Kontrolü 'ne geçmesi nedeniyle Hun ekonomisi bozuldu. Artan Çin baskısı nedeniyle ülke iyice zayıflayarak Doğu ve Batı olarak ikiye ayrıldı.

HAP BİLGİ :

Hunlardan kalma en önemli destan **Oğuz Kağan Destanı**dır.

Orta Asya Türk boylarını ilk kez bir bayrak altında toplayarak siyasi birliği sağlamışlardır.

KAVİMLER GÖÇÜ (375)

Çin baskısından kaçan Hun Türklerinin 375 yılında Orta Asya'dan batıya göç etmelerine **Kavimler Göçü** adı verilir.

Kavimler göçü ile birlikte;

- ✓ Tüm dünyayı etkileyen önemli bir olay olduğundan çağ atlandı (**İlkçağ** kapandı, **ortaçağ** başladı)
- ✓ Roma İmparatorluğu Doğu Roma ve Batı Roma olarak ikiye ayrıldı.
- ✓ Anadolu'dan Türklerin korkusundan kaçan barbarlar Avrupa'ya giderek Avrupa devletlerinin temelleri atıldı.

GÖKTÜRK DEVLETİ

- MS.552'de **Bumin Kağan** önderliğinde **Ötügen** merkez olmak üzere kuruldu.
- Tarihte **Türk İsmi ile kurulan İlk Türk Devleti'**dir.
- Bumin Kağan** ülkeyi kardeşi **İstemi Yabgu** ile birlikte yönetti. Bu yönetim tarzına "**ikili teşkilat**" adı verilir.
- Bumin Kağan'ın yerine geçen **Mukan Kağan** zamanında devlet **en parlak** dönemini yaşadı.
- Göktürk Devleti, Çin entrikaları sonucu, 582 yılında Doğu ve Batı Göktürkler olarak ikiye ayrıldı.

KUTLUK DEVLETİ (II.Göktürkler)

- 682 yılında **Kutluk Kağan** önderliğinde kuruldu.
- Ünlü hükümdarları **Bilge Kağandır**. Bilge Kağan döneminde ülkenin batısını kardeşi **Kültigin** yönetmiştir.
- Bilge Kağan** ve **Kültigin**'in devlet işlerinde en önemli yardımcıları **Vezir Tonyukuk**'tur.
- Bilge Kağan'ın ölümünden sonra zayıflayarak yıkıldılar.
- Türk Tarihinin İlk Yazılı Kaynağı olarak kabul edilen **Orhun Yazıtları** bu dönemde yazılmıştır.Orhun Yazıtları Bilge Kağan, Kültigin ve Vezir Tonyukuk adına yazılmıştır. Bu yazıtlarda Göktürk Tarihi ve Türk Uygarlığı hakkında önemli bilgiler verilmektedir.

HAP BİLGİ :

Göktürkler Türk adını kullanan ilk Türk Devletidir.
Türk tarihinin ilk milli alfabesi olan Göktürk alfabesini kullanmışlardır.
Türklere ait ilk yazılı kaynak olan Orhun Abideleri (Göktürk) kitabelerini yazmışlardır.
Göktürklerden kalma en önemli destan **Ergenekon Destanı**'dır.

UYGUR DEVLETİ

- Kutluk Bilge Kül Kağan** tarafından Orta Asya'da **Karabalgasun (Ordubalık)** merkez olarak kuruldu.
- Yerleşik Hayata ilk geçen ve göçebe hayatı ilk terk eden İlk Türk Devleti'dir.
- Bögü Kağan zamanında **Manihaizm** (Mani dini) dinini benimsediler. Mani dinine göre et yemek günahı. Bu durum Türklerin eski güçlerini ve dirençlerini kaybetmelerine ve savaşçı özelliklerini yitirmelerine neden oldu. Mani dinininden dolayı tarım yaptılar ve böylece yerleşik hayata geçtiler.
- Kendilerine ait Uygur alfabesini kullandılar.
- Çinden öğrendikleri kağıt ve matbaayı geliştirdiler.
- Saray, tapınak tarzı mimari eserler inşa ettiler.
- 840 yılında Kırgızlar tarafından yıkıldılar.

HAP BİLGİ

Uygurlar yerleşik hayata geçen ilk Türk devletidir.
Türk tarihindeki ilk mimari eserleri inşa etmişlerdir.
En önemli destanları **Göç** ve **Türeyiş** destanlarıdır.

TÜRKLERDE DEVLET YÖNETİMİ

Devleti yönetme yetkisinin Tanrı tarafından verildiğine inanılmıştır. Bu anlayışa "**Kut**" adı verilir. Kut anlayışına göre hanedanın erkek üyelerinin tamamı ülkeyi yönetme hakkına sahiptir. Bu durum taht kavgalarına ortam hazırlayarak devletin kısa sürede yıkılmasına neden olmuştur.

Devlet işlerinin görüşülüp karara bağlandığı yere **Kutultay(Toy)** adı verilir. Kurultay'da ülke yönetimi ile ilgili tüm kararlar(askeri, ekonomik, siyasi) alınır. Ancak kurultayda **son söz hükümdara** aittir. Bu yüzden **danışma meclisi** niteliğindedir.

Kurultaya hükümdar ile hükümdarın eşi(hatun) , boy beyleri, ileri düzey devlet adamları katılırdı.

TÜRKLERDE DİN VE İNANIŞ

Türklerde en yaygın din **Gök Tanrı** inancıdır. Bunun dışında Şamanizm, Budizm gibi dinlere de inanmışlardır. Türklerde öldükten sonra yaşama inanıldığından ölen kişilerin yanlarına değerli eşyalar konulur, mezarlarının başına **Balbal** adı verilen heykelticikler dikilir ve **yuğ** adı verilen cenaze törenleri düzenlenirdi.